

Insatser för att samla in och öka användning av svensk ull

Svensk ull har stor potential att användas till många produkter men det finns brister i logistik, insamling och affärsmodeller. I det nyligen avslutade projektet "Affärsmodeller för hantering av svensk ull" har Arena svensk ull varit en central länk och motor för att utveckla affärsmodeller som bidrar till att mer svensk ull används. En mängd insatser och ett omfattande nätverkande har krattat manegen för fortsatt utveckling.

Nationell logistik saknas för svensk ull

Bakgrunden till projektet är att efterfrågan på svensk ull har ökat de senaste åren från företag inom mode, outdoor och hemtextil, som vill utveckla produkter med svensk ull. Men, det finns flera utmaningar. En central fråga har varit avsaknad av fungerande nationell logistik, insamling och affärsmodeller för att vidareförmedla svensk ull:

- I Sverige finns idag två större aktörer som samlar in ull i större skala – Ullkontoret på Gotland och Väst kustens ullinsamling i Halland. För att samla in och sälja mer svensk ull krävs fler insamlingsplatser, ökad kompetens, fler samarbeten samt tydliga marknadssignaler. Men det behövs också tydliga marknadssignaler, att företag visar att de är beredda att köpa in mer svensk ull, säger projektledare Titti Strömne.

Fårklippare kan vara nyckelaktörer för insamling

Det finns flera modeller för att samla in ull. Större ulluppköpare hämtar från gårdar eller från mindre lokala uppsamlare. Ett annat exempel är att fårklippare samlar in ull från gården vid klippning. Fårklipparen fraktar ullen från gården, lagrar den innan vidare försäljning och avgör på gården vilken ull som är värd att säljas.

- Fördelen för fårbonden är att ullaffären är avslutad när ullen lämnar gården, säger fårklippare Rocco Zander som samlar in cirka 6 ton per år. Många uppskattar att "bli av med ullen" direkt.

Entreprenörer avgörande

I Östra Svealand har en arbetsgrupp undersökt möjligheten till en ullinsamling. En slutsats är att det behövs en entreprenör som klarar en längre investeringsperiod då den ekonomiska risken kan vara stor. Några entreprenörer som satsar är Pär

Eriksson och Emil Oldmark från Holma Hälsingland och Rebecka Josefsson från Swedish Textiles. De planerar en storskalig insamling i Forsa, Hälsingland. Uppagningsområdet kan bli både Norrland och mellersta Sverige.

- Med ullhubben i Forsa vill vi tänja gränserna för vad som tidigare setts som svårt – att ge fårbonden tillräckligt betalt och samtidigt skapa lönsamhet i hela värdekedjan, säger Rebecca Josefsson Ulvling. Vår ambition är att investera i modern teknik, utveckla affärsmodellen och hitta digitala lösningar som effektiviserar resurskrävande processer som insamling, klassning och tvätt av ull.

Mer kunskap i ullhantering

Många fårägare vill sälja ullen om de får rimlig betalt, mer kunskap i ullhantering och att det ska vara enkelt att sälja ullen, visar en studie i projektet.

Kompetensutveckling har varit en viktig del i projektet som har genomfört kurser för både fårägare och fårklippare. En ny digital självstudiekurs - SMART ullproduktion - ska till exempel hjälpa fårägare att jobba mer strategiskt som ullproducent. Kursen ger goda exempel på ullhantering på gårdsnivå, hur fårägaren själv kan förbättra ullkvaliteten och förhoppningsvis få mer betalt för ullen i framtiden.

Nationell ullstatistik saknas

En slutsats är att det saknas uppgifter om hur mycket ull som finns i Sverige, hur mycket som faktiskt samlas in och används till produkter. Det saknas metoder för kvalitetssäkrad nationell ullstatistik. Svenska Fåravelsförbundet har tidigare uppskattat användningen till cirka 50 % av den potentiella tillgången på 1200 ton (2022). Branschen behöver en årlig statistikrapport för att kartlägga hur mycket ull av olika kvalitéer som finns, samlas in och säljs och för att följa utvecklingen. Detta är något som Arena svensk ull vill utveckla och nu söker finansiering för att genomföra.

Projektet Affärsmodeller för hantering av svensk ull

Projektet finansierades av EUs jordbruksfond för landsbygdsutveckling och startade våren 2023 och avslutades i mars 2025.

Exempel på insatser:

- Kompetensutveckling i ullhantering för fårägare och klippkurser för fårklippare
- Digital självstudiekurs - SMART ullproduktion
- Reviderat och testat Svensk ullstandard – klassificeringssystem för svensk ull

- Remissrunda för ombearbetat klassificeringssystem
- Skapat en utbildning till ullklassificerare
- Hållit i arbetsgrupper för affärsmodeller, ullinsamling och klassificering
- Kartlagt tillgång och efterfrågan på ull i Östra Svealand
- Varit delaktig i planering av ullinsamling i Strömme, Västra Götaland
- Erfarenhetsutbyte med den nya UllZtationen i Jämtland
- Samlat aktörer i ullens hela värdekedja för erfarenhetsutbyten, nätverkande och utbyte av kunskap

För mer information

Titti Strömne, Projektledare Affärsmodeller

Epost titti@arenasvenskull.se

Telefon 070-589 32 33

**Mats Pettersson, styrelseledamot Arena svensk ull
och fåruppfödare**

Epost mats.pettersson@hushallningssallskapet.se

Telefon 070-316 04 01

**Rebecca Josefsson, styrelseledamot Arena svensk ull
och VD för Swedish Textiles**

E-post rebecca@swedishtextiles.se

Telefon 076-811 06 87

Läs mer på

www.arenasvenskull.se

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden